MESRÛK BİN EL-ECDÂ (radıyallahü anh)

Tabiînden meşhûr fıkıh ve hadîs âlimi. İsmi Mesrûk bin El-Ecdâ bin Mâlik bin Umeyy bin Abdullah bin Mûrr El-Hemedânî El-Vedâî' El-Kûfî olup, künyesi Ebû Âişe'dir. Doğum târihi bilinmemektedir. Hazreti Ali zamanında 63 (m. 683)'de şehîd oldu. Çok âbid (ibadet eden) bir zât olup sika (güvenilir, sağlam) âlimlerdendir. Aslen Yemenli'dir. Hazreti Ebû Bekir zamanında Medine-i Münevvere'ye geldi. Daha sonra Kûfe'ye yerleşti. Kadisiye savaşına katıldı ve bu savaşta yaralandı. Hissesine de bir câriye düştü. Geçimini Fırat nehrinden su getirip satmakla temin ederdi. Hazreti Ömer ile karşılaştığı zaman Hazreti Ömer "İsmin nedir?" diye sordu, "Mesrûk bin El-Ecdâ" diye cevap verdi. Hazreti Ömer "Ecdâ" şeytandır. Sen Mesrûk bin Abdurrahmân'sın buyurdu. Bundan sonra bu isimle tanındı. Ecdâ' lügatta, çekişip, kötü söz söyliyen mânâsına gelmektedir.

Hazreti Mesrûk; Hazreti Ebû Bekir, Hazreti Ömer, Hazreti Osman, Hazreti Ali, Hazreti Muâz İbni Cebel, Habbâb bin Eret, İbni Mes'ûd, Ubeyy bin Ka'b, Mugîre bin Şu'be, Zeyd bin Sabit, İbni Ömer, İbni Amr, Ma'kil bin Sinân ve Hazreti Âişe, Ümmü Seleme, Ubeyd bin Umeyr (r.anhüm) ve birçok Eshâbdan hadîs-i şerîf rivâyet etmiştir. Muhammed bin Münteşir, Ebû Vâil, Şa'bî, İbrâhîm Nehaî, Ebû İshâk Es-Sebîî',

Yahyâ bin Sabit, Abdurrahmân bin Mes'ûd, Eb-üş-Şa'sa Abdullah bin Mürre, Mekhül Eş-Şamî" ve birçok âlim Hazreti Mesrûk'dan hadîs-i şerîf rivâyet etmişlerdir. İlim öğrenmek için çok çalışırdı. Şa'bî: "Ondan daha çok ilim öğrenmek isteyen bir kimse görmedim" sözleriyle bunu anlatmak istemiştir, İbrâhîm Nehaî, "Mesrûk, İbni Mes'ûd'un (radıyallahü anh) talebesi idi ve müslümanlara sünnet-i Resûlullah'ı öğretirdi." buyurmuştur. Tabiînin büyüklerinden Şa'bî; Mesrûk, fetvâyı Kâdi Şüreyh'ten, Şüreyh de kadılığı (hakimliği) ondan daha iyi bilirdi, buyurmuştur. Abdullah İbni Mes'ûd'un (radıyallahü anh) talebeleri içerisinde en eski olanı ve Hazreti Ebû Bekir, Hazreti Ömer ve Hazreti Ali arkasında namaz kılanı Mesrûk'tur. Iclî ise, "O Tabiînden Kûfeli sika bir râvidir. Abdullah bin Mes'ûd'dan Kur'ân-ı kerîm tilâveti ve fıkıh öğrenirdi." buyurmuştu. Rivâyet etmiş olduğu hadîs-i şerîfler sahih olup, Kütüb-i Sitte denilen meşhûr altı hadîs kitabında yer almıştır. İbni Hibbarî: Onun sika (güvenilir, sağlam) râvilerden olduğunu zikredip: "Mesrûk, Kûfe ehlinin en çok ibâdet edenlerinden idi" demiştir. Hanımı diyor ki: "Mesrûk, o kadar uzun namaz kılardı ki, namazdan ayakları şişerdi. Allahü teâlâya yemîn ederim ki fırsat bulup O'nun arkasına oturduğum zaman haline acır ve ağlardım" diyerek onun halini anlatmaktadır. Ramazanda imam olduğunda bir rekâtta Ankebût sûresini baştan sona okurdu.

Hacca gittiği zaman secdeden başka bir şey için başını yere koymamış, hiç uyumamış hep ibadetle meşgûl olmuştur: Mesrûk (radıyallahü anh) son derece tevekkül sahibiydi. Tevekkül sahibi olanları da severdi. İmâm-ı Gazâlî (radıyallahü anh) İhyâu ulûmiddîn kitabında şöyle yazmaktadır. Mesrûk buyuruyor ki: Çölde yasayan bir bedevînin bir merkebi, bir köpeği, bir de horozu vardı. Horoz kendilerini sabah namazı için uyandırır, köpek bekçilik yapar, merkeb de su ve çadırlarını taşırdı. Fakat bu bedevî son derece tevekkül eden ve herşeyi hayra yoran bir kimse idi. Birgün tilki horozunu çaldı. Aile fertleri buna üzüldü. Fakat bu zat, "Belki hakkımızda hayırlısı budur" dedi. Bir müddet sonra kurt merkebini parçaladı. Yine çoluk çocuğu üzüldü. Adam "Belki hayırlısı budur" dedi. Bir müddet sonra köpek de öldü. Adam yine "Belki hakkımızda hayırlısı budur" dedi. Birgün sabahleyin baktılar ki, etrâflarındaki komşular eşkiyalar tarafından esîr alınıp götürülmüşler. Çünkü gece onların hayvanları gürültü yaparak yerlerini belli edince, eşkiyalar bunların yerlerini kolayca tesbit etmişler. Fakat bunların hayvanı olmadığı için, eşkiyalar karanlıkta bunları fark edemeyince bunlar kaldılar. Demek ki bunların hakkında hayırlısı adamın dediği gibi bunların alınması, ölmesi imiş. Allahü teâlânın gizli lütuflarını ve ihsânlarını bilen ve O'na tevekkül eden; O'nun işinden râzı olur." buyurarak O'nun tevekkül ve rızâsından haber veriyor, delîl gösteriyor.

Buyurdu ki: "Mezarında; Allahü teâlânın azâbından emîn, dünyâ sıkıntısından uzak ve rahat olan bir kimseye gıbta ettiğim kadar hiç kimseye gıbta etmem" her yaptığı işi Allah rızası için yapar, hep ahireti düşünür idi. Bir gün bir zâtın işine yardım etti. O zât da ona bir hizmetçi hediyye etti. Mesrûk buna üzüldü. Hizmetçiyi geri gönderdi ve işine yardım ettiğim zaman kalbindekini bilseydim, işine hiç bakmazdım. Artık bundan sonra işinde sana yardımcı olmam" buyurdu. Hazreti Mesrûk arkadaşlık haklarına son derece riâyet eder ve verdiği sözü yerine getirmeye çok dikkat ederdi.

Arkadaşı Hayseme'nin ağır borcunu ödemek için kendisi borç altına girmiş ve onun haberi olmadan borcunu ödemiştir. Kendisine "Bir mü'mini öldüren için tevbe uygun mudur, kabûl edilir mi?" diye sorulunca; "Allahü teâlânın açtığı kapıyı ben kapatamam" diye cevap verdi. Mesrûk (radıyallahü anh) buyurdu ki: "Resûlullah efendimiz Muâz bin Cebel'i Yemen'e gönderdi ve Zekât olarak, "Her 30 sığırdan erkek veya dişi iki yaşında 1 dana, 40 sığırdan da üç yaşında 1 düve almasını" emretti.

Mesrûk (radıyallahü anh) Hazreti Âişe vâlidemize "Resûlullah (aleyhisselâm) hangi ibadeti daha çok severdi?" diye sordu. Hazreti Âişe vâlidemiz "devamlı olanı" buyurmuştur.

Yine Mesrûk (radıyallahü anh) rivâyetinde; Hazreti Âişe vâlidemiz buyurdu ki: "Resûlullahı (aleyhisselâm) aç gördüğüm zaman ağlardım ve kendisine "Yâ Resûlallah! Allahü teâlâdan istesen de rızkını çok olarak verse" dediğim zaman:"

"Yâ Âişe hayatım yed-i kudretinde olan Allahü teâlâya yemîn ederim ki; Eğer Rabbim'den bu dağların altın olup, gittiğim her yere benimle gitmelerini istesem Rabbim ihsân ederdi. Fakat ben dünyânın açlığını tokluğuna, fakîrliğini zenginliğine, sıkıntısını huzûruna tercih ettim. Ey Âişe, dünyâ Muhammed aleyhisselâma ve onun Ehl-i beytine gerekmez. Yâ Âişe, Allahü teâlâ bütün Ülülazm Peygamberlerinden dünyânın mihnetine karşı sabrı istediği gibi, dünyânın sevimli şeylerinden sabredip uzak kalmağı istemiştir. Benim hakkımda da buna râzı olmuş ve onlara neyi teklif etmiş ise, bana da onu teklif ederek; (Ülülazm Peygamberlerin sabrettiği gibi sen de sabret). Vallahi ben O'na itaat ederim ve diğer Peygamberlerin sabrettiği gibi ben de gücümün yettiği kadar

sabrederim. Kuvvet ve kudret ancak Allahü teâlâdandır.” buyurdu.

“Ölüler hakkında kötü konuşmayınız. Zira onlar dünyâdan ahirete ne götürmüşlerse O’na kavuştular.”

---

1) İhyâu Ulûmiddîn, cild-4, sh. 434

2) Tehzîb-üt-tehzîb, cild-10, sh. 109

3) El-İsâbe, cild-3, sh. 493

4) El-A’lâm, cild-7, sh. 215

5) Tabakât-ı İbn-i Sa’d, cild-6, sh. 76